

Rozbor díla: J. K. Tyl – Strakonický dudák

1 Umělecký text

1 Analýza uměleckého textu

- Literární druh – drama
- Literární forma – drama
- Literární žánr – báchorka
- Téma díla – vlastenectví, síla lásky, nebezpečí ciziny
- Motivy díla – začarované dudy, víly, peníze, návrat domů, věrnost
- Časoprostor – pohádkové 19. století; Čechy, Orient
- Zasazení výňatku do kontextu díla – **děj:**

Mladý dudák Švanda se chce oženit s Dorotkou, dcerou starého hajného Trnky. Ten však Švandu jako chudého ženicha odmítá. Švanda se proto rozhodne vydat do světa, aby si hraním na dudy vydělal jmění. Netuší, že jeho matka je víla Rosava, která mu očaruje dudy, aby vždy hrály tak, že každého rozveselí a Švanda měl úspěch.

V cizině se ke Švandovi přidá vykutálený podvodník Vocilka, který se stane jeho „sekretářem“ a parazituje na jeho úspěchu. Švanda bohatne a začíná zapomínat na domov i na Dorotku. Dostává se až na dvůr krále Alenora, kde svou hrou vyléčí smutnou princeznu Zuliku. Král mu ji nabídne za ženu, ale Švandu v poslední chvíli zachrání zjevení matky Rosavy a příchod věrné Dorotky, která ho doprovázena přítelem Kalafunou celou dobu hledala.

Švanda končí v žaláři, ze kterého mu pomůže opět Rosava (za trest je však vyhoštěna z říše víl). Po návratu domů Švanda stále není v bezpečí – o půlnoci ho na popravišti lákají divé ženy. Zachrání ho až čistá a obětavá láska Dorotky. Švanda si uvědomuje, že největší štěstí není v penězích ani v cizí slávě, ale v poctivé práci a věrnosti domovu.

- Kompoziční výstavba – 3 dějství
- Vypravěč – repliky postav & scénické poznámky
- Charakteristika postav
 - **Švanda:** typický český hrdina, nadaný muzikant, ale lehkovážný a snadno ovlivnitelný
 - **Dorotka:** ztělesnění ideálu české ženy – věrná, odvážná, pracovitá a morálně pevná
 - **Vocilka:** antagonist, vychytralý podvodník a světoběžník bez vlasti
 - **Kalafuna:** Švandův přítel, český muzikant (houslista) a otec velké rodiny, rozumný
 - **Rosava:** nadpřirozená bytost (víla), Švandova matka, obětavá kvůli mateřské lásce

- Jazykové prostředky – hovorová čeština té doby, písně, pořekadla
- Typy promluv – repliky (přímá řeč), scénické poznámky (pásmo vypravěče)
- Tropý a figury – *podle ukázky*

2 Literárně-historický kontext

- Zařazení autora do literární(ho)
 - období – 1. polovina 19. století
 - skupiny – Národní obrozenci
 - směru – romantismus, prvky realismu
- Další díla od autora – *Fidlovačka aneb Žádný hněv a žádná rvačka*
- Další podobní představitelé
 - **Božena Němcová:** *Babička*
 - **Karel Havlíček Borovský:** *Král Lávra, Křest sv. Vladimíra*
 - **Karel Hynek Mácha:** *Máj*